

Buiig weer

Via een tip van de schrijver van dit artikel en met sponsoring van de Stichting Woudsend anno 1816 heeft de Historische Kring een schilderij van de bekende Friese schilder Egnatius Ydema weten te bemachtigen. Daarmee treedt onze kring in de voetsporen van het Fries Scheepvaart Museum in Sneek en het Fries Landbouwmuseum te Eernewoude, die ook enige werken van deze Friese schilder bezitten. Het schilderij met als titel "Buiig weer" geeft een beeld van Woudsend vanaf de zuidelijke kant van de Ee in het begin van de 20e eeuw. Het kunstwerk past uitstekend in de tot nu toe verzamelde collectie waarmee de kring de boeiende geschiedenis van ons dorp e.o. wil vastleggen en toegankelijk maken.

Kunstenaar Egnatius Ydema heeft veel tekeningen, schilderijen en aquarellen van landschappen, meren en stads- en dorpsgezichten gemaakt en staat bekend als schilder van water en wolken. Hij is geboren op 23 juni 1876 in Aldegea in voorheen de gemeente Wymbritseradiel. Op jonge leeftijd bracht hij veel tijd door aan de Brekken o.a. met zeilen en vissen. Op de lagere school viel zijn tekentalent al op. Maar daar men in die tijd als ouder vaak het idee had dat met een kunstzinnig beroep geen droog brood te verdienen was, werd hij schilders-knecht in zijn geboorteplaats en in Sneek.

Het gezin Ydema vertrok in 1896 naar Den Haag in de hoop op meer werk. Daar ontmoette Egnatius de zestienjarige Wilhelmina Comfurius en trouwde twee jaar later met haar. Ze kregen drie kinderen: in 1901 Lena, in 1903 Karel en later in 1917 Wilhelmina Henriette Maria. Jitte (bijnaam van Egnatius) werkte daar als huisschilder, maar bleef in zijn weinige vrije tijd tekenen en schilderen. Als hij in die tijd geen geld had om linnen te kopen om op te schilderen, deed hij het zelfs op fijn schuurpapier om geheel zelfstandig zijn kunstzinnige aanleg te blijven ontwikkelen. Later zag hij kans om in de avond tekenlessen te volgen en kwam hij via de Haagse kunstenaarsvereniging 'Pulchri Studio' in contact met de schilder W.B. Tholen die hem van advies diende.

Langzamerhand kreeg Ydema geld voor zijn werk en toen hij door kunsthandelaar J.J. Biesing werd geadviseerd om zijn beroep als huisschilder op te zeggen, richtte hij zich totaal op de schilderkunst. Ondanks dat hij positieve kritieken kreeg en zijn werk ook werd verkocht, bracht hij zo nu en dan onder pseudoniem 'J. Endlich' enkele schilderijen op de markt om meer brood op de plank te krijgen.

Na verloop van tijd werd zijn werk zo goed verkocht dat hij een Staverse jol kon kopen met de naam 'De Wetterwilp'. Daarmee zeilde hij vanuit Grouw om te vissen, schilderen en schetsen. Zijn bevriende kunstenaar Ids Wiersma (1878-1965) vergezelde hem soms op deze zwerftochten over de Friese wateren. Op een van die tochten moet Ydema zeilend via het Slotermeer getroffen zijn door het mooie zonlicht dat door de buiige

wolken brak en de bebouwing aan de Ee in het licht zette. Vlug maakte hij schetsen van dit pittoreske schouwspel, dat hij later in zijn atelier gebruikte voor het schilderij.

De voorste van de twee molens op de voorgrond zorgt samen met de spiegeling in het donkere water voor het juiste contrast met de verlichte, warme kleurrijke bebouwing en het geheel is geschilderd met een vlotte toets.

Hoewel Ydema bekend staat als een schilder die de realiteit niet uit het oog verloor, is te zien dat de perspectief bij de molens niet helemaal klopt. De onderbouw van houtzaagmolen 'De Jager' is nauwelijks te herkennen. Dergelijke ingrepen in de werkelijke situatie deden schilders in die tijd meer om de compositie naar hun hand te zetten. Ondanks dit feit en de gegeven titel is het tafereel door de boerderij, de boom en de huizen in de verte toch duidelijk te herkennen als een gezicht op Woudsend.

Interessant voor de Historische Kring om dit werk aan te schaffen is het feit dat naast de nog bestaande houtzaagmolen er een tweede molen is verbeeld. In het beeldarchief van het Fries Scheepvaart Museum bevindt zich een foto van deze verloren gegane molen.

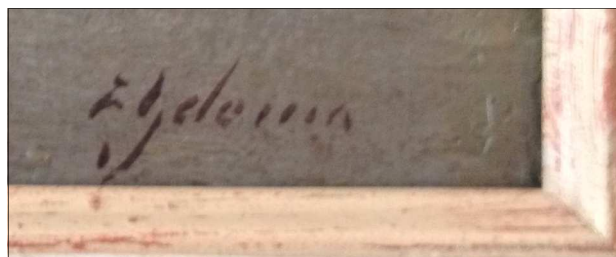
Ydema's vriend Ids Wiersma heeft deze molen ook eens vastgelegd op een aquarel en ets met als titel: 'De Ee te Woudsend omstreeks 1915'. Heel in de verte is de bewuste molen daarop te ontdekken. Het is de poldermolen, die omstreeks 1925 is vervangen door een elektrisch gemaal. Deze verdwenen molen van het type monniksmolen had als functie het bemalen van de polder (bekend onder 218) en is waarschijnlijk gebouwd tussen 1887 en 1897.

Voor de bouw van de geschilderde molen heeft er een voorganger gestaan. Dit moet een spinnekop zijn geweest. Vastgelegd is dat Stephanus de Bock (1824-1879) in 1868 zijn zathe en landerijen met watermolen verkocht aan Taede Piers Zandstra (1834-1899). Helaas bestaat er van deze molen tot voor zover bekend geen enkele afbeelding. De foto geeft een indruk hoe deze voorganger er uit kan hebben gezien.

Terug naar ons schilderij. Want hoe weet je nu dat het een origineel werk is. Te meer omdat bekend is dat er ook vervalsingen van Ydema's werk zijn gemaakt. Naast de typerende kenmerken van Ydema's stijl, zoals de al eerder genoemde vlotte toets en het contrast is er de signatuur, rechts onderin van belang.

Van Ydema is bekend dat hij dat meestal deed in een soort cursief lopend schrift, bijna altijd zonder datering. Maar ook de achterkant van het schilderij kan extra informatie leveren. Op het opgeplakte etiket staat vermeld dat het schilderij ooit is verhandeld door D.J. van der Wilk, een betrouwbare kunsthandelaar uit Den Haag.

Bekend is dat deze in mei 1919 een tentoonstelling van Ydema's werk heeft georganiseerd in kunstzaal "Pictura". Daarbij is een catalogus verschenen met 36 schilderijen, waarvan 'Buiig weer' no 18 moet zijn geweest. Verder is bekend dat Ydema een aantal werken op paneel schilderde en dat is ook bij dit schilderij gebeurd. De lijst die om het schilderij zit is niet origineel. Ongeveer 10 jaar terug heeft de vorige eigenaar die laten vervangen door een niet weinig kostend, fraai handgestoken exemplaar. Daarmee vond hij de afbeelding van Woudsend beter tot zijn recht komen.

Die vorige eigenaar is een verzamelaar en liefhebber uit Harlingen, die zich ook verdiept heeft in het tafereel en na naspeuringen het herkende als Woudsend. Hij heeft er een flink aantal jaren van genoten, maar verschuiving in het onderwerp van zijn verzamelwoede en de daarmee gepaard gaande geldbehoefte deed hem besluiten het werk in het vroege voorjaar van 2013 ter verkoop aan te bieden bij Kunsthandel Zuiderwal te Harlingen. Kunsthandelaar Henk Bergsma hapte toe en besloot het in zijn ogen hoogstaande werk van Ydema aan te schaffen. Vooral met de bedoeling het voor eigen genoegen in zijn huiskamer op te hangen.

Toen ondergetekende op een van zijn bezoeken aan zijn vriend Bergsma, waarmee hij de liefde voor de kunst deelt, bezocht in zijn woning boven de Kunsthandel aan de Schritsen, werd hij onmiddellijk aangenaam getroffen door het schilderij van zijn geboorteplaats.

Als lid van de Historische Kring zag hij het historische karakter van het werk en heeft daarna de kring voorgesteld om het aan te kopen en Bergsma verzocht het eerst niet aan iemand te verkopen. Door de donatie van de Stichting Woudsend anno 1816 werd het mogelijk het schilderij naar ons dorp te halen en nu is het voor iedereen te bewonderen in het dorpshuis. Tenslotte een portret van Ydema, de schilder die een stukje historie van ons dorp heeft bewaard. Het is geschilderd door zijn zoon Karel die ook zijn leven lang niet onverdienstelijk heeft geschilderd.

Gebruikte bronnen voor dit artikel:

- Personalia: Siemon de Vries en Henk Bergsma
- Literatuur: - Egnatius Ydema, schilder van water en wolken, Raymond Baan, Van Spijk Art Projects, Venlo.
- Ids Wiersma, tekenje foar Fryslân, J. J. Kalma e.a, De Tille – Ljouwert.
- Diverse sites

Namens de Historische Kring Woudsend,
Jouke Hoekstra

